

Ot.prp. nr. 68

(2001-2002)

Om lov om endringer i lov 2. juni 1989
nr. 27 om omsetning av alkoholholdig
drikk m.v. og i enkelte andre lover
(oppheving av tilvirkningsmonopolet
for brennevin)

*Tilråding fra Sosialdepartementet av 19. april 2002,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Sosialdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til endring i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven). Finansdepartementet legger fram forslag til lov om endringer i lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v. (spritloven) og lov om oppheving av lov 19. juni 1964 nr. 1 om tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol og om beskatning av sprit, brennevin, vin, fruktvin, mjød og isopropanol (alkoholtilvirkningsloven).

Sosialdepartementet foreslår i kapittel 3 å oppheve alkoholloven § 6-1 siste ledd. Etter alkoholloven § 6-1 kan bevilling for tilvirkning av brennevin kun gis til ett selskap. Bevillingen innehas av Arcus Produkter AS (Arcus AS sitt datterselskap). Oppheving av bestemmelsen vil gjøre det mulig for flere aktører å få bevilling for tilvirkning av brennevin, på samme måte som for annen alkoholholdig drikk.

Som en oppfølging av Sosialdepartementets forslag foreslår Finansdepartementet i kapittel 4 enkelte endringer i regelverket om alkoholtilvirkning. Det foreslås samtidig en mer generell revisjon og opprydding i regelverket for tilvirkning og innførsel av brennevin. Regelverket for tilvirkning og innførsel reguleres i stor grad av alkoholtilvirkningsloven. De fleste av bestemmelsene i denne loven er overflødige etter som bestemmelsene der gjenfinnes dels i alkoholloven (under Sosialdepartementet) og dels i lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter (under Finansdepartementet). Enkelte bestemmelser foreslås imidlertid overført til spritloven for å ivareta videreføring av gjeldende rett innenfor området teknisk sprit. Ettersom opphevelsen av alkoholtilvirkningsloven kun innebærer en regelforenkling og retts teknisk opprydding, vil opphevelsen ikke få alkoholpolitisk betydning.

2 Gjeldende rett og bakgrunn for forslaget om lovendringer

2.1 Om høringen

4. september 2001 sendte det daværende Sosial- og helsedepartementet i samarbeid med Finansdepartementet ut på høring, et forslag til endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven) og lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v. (spritloven), og forslag om oppheving av lov 19. juni 1964 nr. 1 om tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol og om beskatning av sprit, brennevin, vin, fruktvin, mjød og isopropanol (alkoholtilvirkningsloven).

Høringsfristen var 3. desember samme år.

Høringsinstansene var:

- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Barne- og familiedepartementet
- Justis- og politidepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Kulturdepartementet
- Landbruksdepartementet
- Miljøverndepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Samferdselsdepartementet
- Statsministerens kontor
- Utenriksdepartementet
- Regjeringsadvokaten
- Stortingets ombudsmann for forvaltningen
- Barneombudet
- Datatilsynet
- Forbrukerombudet
- Forbrukerrådet
- Konkurransetilsynet
- Rusmiddeldirektoratet
- Statens helsetilsyn
- Statens næringsmiddeltilsyn (SNT)
- Toll- og avgiftsdirektoratet
- Barne- og familieetaten i Oslo
- Kommunenes Sentralforbund
- Landets fylkesmenn
- Landets kommuner
- Landets politimestre
- Fagrådet innen Rusvernet i Norge
- Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)
- Norsk senter for rusfri miljøutvikling
- Statens institutt for folkehelse
- Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS)

Om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin)

- Statistisk sentralbyrå (SSB)
- Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF)
- Universitetet i Oslo
- Universitetet i Bergen
- Universitetet i Trondheim
- Universitetet i Tromsø
- Universitetet i Oslo, Psykologisk institutt
- Akademikerne
- Akademikernes Fellesorganisasjon
- Bryggeriagentenes Landsforening
- Dagligvareleverandørenes forbund
- Den norske bryggeriforening
- Den norske reisebransjeforening
- Handel og kontor i Norge
- Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)
- Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet (HRAF)
- Landsorganisasjonen i Norge (LO)
- Lærerforbundet
- Norges Ingeniørorganisasjon
- Norsk helse- og sosialforbund
- Norsk kommuneforbund
- Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN)
- Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
- Reiselivsbedriftenes Landsforening (RBL)
- Rådet for fagopplæring i arbeidslivet
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
- Arbeidernes Edruskapsforbund
- Avholdsfolkets Landsråd
- IOGT i Norge
- Motorførernes avholdsforbund
- Nasjonalforeningen for folkehelsen
- AS Vinmonopolet
- Amundsen AS
- Arcus AS
- Bryggeri- og mineralvannforeningen
- COOP Norge
- Norges Colonialgrossisters Forbund
- Norges Dagligvarehandels Forbund
- Prosessindustriens Landsforening (PIL)
- Vin- og brennevinsimportørenes Forening

Enkelte høringsinstanser har forelagt høringen for underliggende etater. Høringen har dermed også omfattet instanser som ikke står på høringslisten. Det er kommet inn høringssvar fra følgende 45 instanser:

- Arbeidernes Edruskapsforbund
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Avholdsfolkets Landsråd
- Bamble kommune
- Barneombudet
- Bryggeri- og mineralvannforeningen
- Datatilsynet
- Eidsberg kommune

Om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin)

- Forbrukerrådet
- Frogn kommune
- Fylkesmannen i Nordland
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus
- Fylkesmannen i Vestfold
- HOFF Norske Potetindustrier
- Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet (HRAF)
- Justis- og politidepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Konkurransetilsynet
- Kåfjord kommune
- Landbruksdepartementet
- Landsorganisasjonen i Norge (LO)
- Miljøverndepartementet
- Målselv kommune
- Nemnda for teknisk sprit
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- Norsk Helse- og Sosialforbund
- Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN)
- Nærings- og handelsdepartementet
- Oslo kommune
- Oslo politidistrikt
- Politimesteren i Arendal
- Politimesteren i Romerike
- Prosessindustriens Landsforening (PIL)
- Reiselivsbedriftenes Landsforening (RBL)
- Rusmiddeldirektoratet
- Samferdselsdepartementet
- Sarpsborg kommune
- Statens næringsmiddeltilsyn (SNT)
- Statistisk sentralbyrå (SSB)
- Sørums kommun
- Toll- og avgiftsdirektoratet
- Troms politidistrikt
- Tønsberg kommune
- Utenriksdepartementet
- Verran kommune

Av de totalt 45 høringsvarene er det 35 instanser som enten støtter forslaget uten ytterligere kommentarer, eller som ikke har merknader. Generelt er høringsinstansene positive til hovedtrekkene i forslaget.

2.2 Gjeldende rett - alkoholoven

Etter lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholoven) § 6-1 siste ledd kan bevilling for tilvirkning av brennevin kun gis til ett selskap. Bevillingen innehas av Arcus Produkter AS (Arcus AS sitt datterselskap).

2.3 Gjeldende rett - alkoholtilvirkningsloven

Lov 19. juni 1964 nr. 1 om tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol og om beskatning av sprit, brennevin, vin, fruktvin, mjød og isopropanol (alkoholtilvirkningsloven) gjelder sprit, brennevin og isopropanol både til teknisk bruk og til bruk som drikke. Loven inneholder bestemmelser om tilvirkning og omdestillasjon, og bestemmelser om avgifter på nevnte produkter. Arcus Produkter AS har enerett til å tilvirke og omdestillere sprit, brennevin og isopropanol med hjemmel i denne loven.

2.4 Gjeldende rett - spritloven

Mens alkoholloven regulerer alkoholholdig drikke, regulerer lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v. (spritloven) avgiftsfri og avgiftspliktig omsetning av alkohol til teknisk og vitenskapelig bruk. I tillegg omfattes omsetning av kosmetika, parfymer og essenser. Arcus Produkter AS har enerett til salg av sprit med hjemmel i denne loven. Den som vil kjøpe sprit som er omfattet av denne loven, må ha tillatelse til det av departementet. Myndigheten til å gi slik tillatelse er delegert til Nemnda for teknisk sprit.

2.5 Tilvirkning av brennevin

Med brennevin forstås etter alkoholloven alle drikker som er basert på tilvirket alkohol fremstilt ved destillasjon, ved gjæring med påfølgende destillasjon eller ved annen teknisk prosess. Drikken kan være ublandet, blandet med andre produkter eller tilsatt andre produkter. Alle blandingsprodukter som inneholder tilvirket alkohol (med unntak for de tradisjonelle sterkvinene) anses etter alkoholloven som brennevin. Drikk som inneholder mer enn 22 volumprosent alkohol regnes alltid som brennevin. Det vises til alkoholloven § 1-3 fjerde ledd som definerer brennevin og til § 8-13 som forbyr skjenking, salg eller engrosomsetning av brennevin som inneholder mer enn 60 volumprosent alkohol.

Arcus Produkter AS tilvirker norske brennevinsprodukter fra potetråsprit gjennom omdestillasjon og videreforedling. Brennevin kan også tilvirkes på basis av annen tilvirket alkohol gjennom ulik videreforedling og bearbeiding, som for eksempel utvanning eller blanding med andre produkter.

Bevilling til tilvirkning av brennevin etter alkoholloven § 6-1 gir rett til omdestillasjon av sprit for produksjon av brennevin, og tilvirkning av brennevin på basis av annen tilvirket alkohol som beskrevet ovenfor.

I høringsnotatet skrev Sosial- og helsedepartementet at næringspolitiske hensyn kan tale for at flere gis bevilling til å tilvirke brennevin, men at det ut fra departementets kjennskap til markedssituasjonen ble antatt at interessen for å starte tilvirkning av brennevin i Norge er relativt liten. Det ble likevel lagt til grunn at en oppheving av monopolet for tilvirkning av brennevin kan gi noe nyetablering i Norge. Ingen høringsinstanser har kommentert dette.

2.6 Delprivatiseringen av Arcus AS

Stortingsrepresentant Fr. Fr. Gundersen foreslo i Dok. 8:22 (1998-99) at flere enn Arcus Produkter AS gis tillatelse til å tilvirke brennevin. Sosialkomiteen besluttet 27. april 1999 å vedlegge forslaget til protokollen under henvisning til at det er ønskelig å avvente resultatet av utredningene av monopolspørsmålet i sammenheng med salg av statens aksjer i Arcus AS.

Sosial- og helsedepartementet ga i høringsnotatet uttrykk for at delprivatiseringen av Arcus AS ikke i seg selv gjør det nødvendig å oppheve tilvirkningsmonopolet, men at deler av begrunnelsen for et slikt monopol svekkes ved en privatisering. Det statlige monopolet har blant annet vært begrunnet i et ønske om å holde privatøkonomiske interesser borte fra tilvirkning av brennevin. Departementet påpekte at dette fortsatt er et relevant hensyn, men at det vil bli svekket ved en delprivatisering.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet uttaler:

«En delprivatisering av Arcus AS vil etter vår oppfatning svekke monopolet, og medvirke til en liberalisering. Det statlige monopolet har blant annet vært begrunnet i et ønske om å holde privatøkonomiske interesser borte fra tilvirkning av brennevin.»

S o s i a l d e p a r t e m e n t e t vil bemerke at delprivatiseringen av Arcus AS er vedtatt og gjennomført, slik at privatøkonomiske interesser allerede er involvert i brennevinstilvirkning i Norge.

3 Forslag til endring av alkoholloven

3.1 Oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin

Det foreslås at siste ledd i alkoholloven § 6-1 oppheves. Dette vil innebære at staten som bevillingsmyndighet gir bevilling til virksomheter som ønsker å tilvirke brennevin, og som tilfredsstiller lovens krav for å ha slik bevilling.

Den eneste høringsinstansen som direkte uttaler at den går mot dette forslaget er *Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet (HRAF)*. Forbundet viser til at Arcus AS gjennom sin monopolstilling har stått for kvalitetssikring og kontroll, som har medført trygghet for forbrukerne. Det uttaler videre:

«Forbundet ser med bekymring på at andre aktører gis bevilling for tilvirkning av brennevin.[...] Ønskene om at flere aktører kan gis bevilling for tilvirkning av brennevin, vil etter forbundets oppfatning gi større muligheter for innføring/omsetning av illegale alkoholvarer, som allerede i dag er et stort problem. Ved at flere kan tilvirke/producere brennevin, vil antall mulige lekkasjepunkter kunne komme til å øke sterkt [...].»

Forbundet mener endringen vil gjøre det nødvendig å iverksette alkoholloven § 3A-13, og påby merking av alkoholholdige drikker. Videre er det forbundets oppfatning at privatøkonomiske interesser vil legge et betydelig press på myndighetene for å oppheve forbudet mot alkoholreklame. Forbundet mener kontroll av tilvirkere kan være kostnadskrevende og komplisert.

Også *Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN)* gir uttrykk for stor skepsis til forslaget. Deres uttalelse er på de fleste punkter identisk med uttalelsen fra HRAF. NNNs uttalelse får videre støtte av *Landsorganisasjonen i Norge (LO)*. Forbundet

«er bekymret for at denne utviklingen ytterlig vil stimulere til innføring/omsetning av illegale alkoholvarer som allerede er et stort problem. Ved at flere kan tilvirke/producere brennevin vil antall mulige lekkasjepunkter kunne komme til å øke sterkt [...]. Dagens system for kontroll av for eksempel illegal smugling og omsetning i restaurantbransjen fungerer ikke tilfredsstillende.»

Som HRAF mener også NNN at det er nødvendig å iverksette alkoholloven § 3A-13, og innføre merking av flasker med alkoholholdig drikk.

«NNN er videre uenige i at en effektiv kontroll kan ivaretas bare gjennom tollvesenets kontroll og den statlige bevillingsordningen.»

Toll- og avgiftsdirektoratet mener at endringen innebærer en økt risiko for useriøse aktører, med økt fare for mislighold av innberetningsplikt og betaling av avgifter.

Rusmiddeldirektoratet uttaler om dette:

«Rusmiddeldirektoratet har på bakgrunn av fem års erfaring med den statlige bevillingsordningen kun opplevd et fåtall av useriøse aktører.

Dette indikerer at lovens vilkår for å få bevilling og kontroll etter at bevilling er gitt virker etter sin hensikt.»

S o s i a l d e p a r t e m e n t e t vil bemerke: Privatøkonomiske interesser er nå involvert i alle tilvirknings- og omsetningsledd for alkoholholdig drikk, bortsett fra detalj salg av sterkøl, vin og brennevin til forbruker, som kun kan skje gjennom AS Vinmonopolet. Delprivatiseringen av Arcus AS har i seg selv ført til at privatøkonomiske interesser er involvert i tilvirkning av brennevin. Adgangen for private aktører til å få bevilling for innførsel og engrossalg av brennevin har eksistert siden 1996, og ved årsskiftet 2001/2002 var det 114 virksomheter som hadde slik bevilling. Erfaringene med denne ordningen er god.

Etter Sosialdepartementets syn, vil ikke illegal innførsel og omsetning påvirkes av antall virksomheter som kan drive lovlig tilvirkning i Norge. Den statlige bevillingsordningen er basert på strenge krav for å få bevilling, jf. særlig kravet til uklanderlig vandel, og tett oppfølgende kontroll. En bevilling kan dessuten inndras dersom lovens vilkår for å inneha bevilling ikke lenger er oppfylt, eller hvis bevillingshaver ikke oppfyller sine forpliktelser etter alkoholoven eller andre lover som har sammenheng med alkoholovens formål. Bevillingsmyndighetens erfaringer med virksomheter som i dag driver innførsel og engrossalg av brennevin er gode. I fjor ble én bevilling for import og engrossalg av brennevin inndratt som sanksjon etter mislighold.

Rusmiddeldirektoratet støtter forslaget om endring av alkoholoven, og viser i denne sammenheng til delprivatiseringen av Arcus AS og at ordningen for engros- og tilvirkningsbevillinger fungerer på en tilfredsstillende måte. Om konsekvensene uttaler direktoratet:

«Med flere tilvirkere av brennevin kan det tenkes at konkurransen skjerpes slik at det får betydning for pris og forbruk. Det er vanskelig å forutse hva resultatet blir men det legges til grunn at alkoholavgiften vil være et viktig virkemiddel her.»

Direktoratet uttaler videre:

«Om bortfall av brennevinmonopolet vil få noen betydning for grensehandel og det illegale spritmarkedet vil være avhengig av alkoholavgiften i Norge og avgiftsnivået i for eksempel Sverige. [...] Hvis flere tilvirkere av brennevin ikke fører til større endringer for fastsettelse av pris forventes ingen endring for grensehandelen.»

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) uttaler at den ulovlige produksjon og omsetning av brennevin påvirkes både av offentlige kontrolltiltak og av den enkeltes holdning til illegalt brennevin. *NTNU* mener kontrollaspektet vil bli ivaretatt ved at tillatelse til tilvirkning av brennevin vil gis av bevillingsmyndigheten.

Barneombudet forutsetter at endringsforslagene ikke medfører noen endring i myndighetenes bruk av virkemidler for å påvirke pris og således forbruk av brennevin. Ombudet har for øvrig ingen merknader.

Tønsberg kommune har ingen kritiske bemerkninger til de foreslåtte lovendringer, men påpeker at oppheving av monopolet for tilvirkning av brennevin neppe vil virke positivt på edruskapsarbeidet i Norge.

S o s i a l d e p a r t e m e n t e t vil bemerke at forbrukernes tilgang til brennevin ikke påvirkes av forslaget. Det er ikke grunn til å tro at en åpning

for flere produsenter vil føre til merkbare endringer i prisen på brennevin til forbruker i Norge, selv om økt konkurranse i produksjonsleddet i forhold til enkelte produkter ikke kan utelukkes. Avgifter til staten vil fortsatt være en vesentlig faktor ved fastsettelse av pris på brennevin.

Konkurransetilsyneter positive til de foreslåtte lovendringene. Tilsynet

«er generelt positive til fjerning av etableringshindringer som begrenser konkurransen.»

Tilsynet uttaler videre:

«Vi kan heller ikke se noen grunner til å skjerme et privateid selskap fra konkurranse så lenge det ikke foreligger særskilte grunner til at bare én tilvirker kan fremstille brennevin. Etter vår vurdering kan man tillate flere tilvirkere så lenge staten kan kontrollere tilvirkningsprosessen. Dette synes ivaretatt i de eksisterende lovverk og lovendringene som foreslås [...].»

Avholdsfolkets Landsråd

«mener at monopolordningen for tilvirkning av brennevin ikke lenger er et sentralt virkemiddel for å nå målene i norsk alkoholkontrollpolitikk.»

Landsrådet understreker samtidig at

«Den økte konkurransen som kan oppstå [...] vil kunne medføre et større press på reklameforbudet. [...] Dette understreker viktigheten av at offentlig kontroll og overvåkning styrkes i kjølvannet av dereguleringen av alkoholmarkedet, særlig med hensyn til markedsføring og reklame.»

S o s i a l d e p a r t e m e n t e t vil bemerke at avviklingen av eneretten til brennevinstilvirkning representerer en liberalisering i den forstand at den åpner for flere aktører i markedet. Departementet legger likevel vekt på at bevillingsordningen viderefører de alkoholpolitiske målsettingene. Departementet vil også vise til at arbeidet med bedret tilsyn med, og mer effektive sanksjonsformer i forhold til, brudd på forbudet mot reklame allerede er igangsatt, uavhengig av det foreliggende forslaget. Regjeringen har i Ot.prp. nr. 42 (2001-2002) fremmet forslag om effektivisering av håndhevingen av forbudet mot alkoholreklame.

Som enkelte høringsinstanser har pekt på, påbyr alkoholloven § 3A-13 merking av alkoholholdig drikk slik at det fremgår at avgiften er betalt. Bestemmelsen ble vedtatt 23. juni 1995, men er ikke trådt i kraft. Etter Sosialdepartementets foreløpige vurdering vil et system med merking kunne være relativt ressurskrevende, og det kan stilles spørsmål ved om det er en hensiktsmessig ordning. Departementet vil derfor på det nåværende tidspunkt ikke foreslå at bestemmelsen trer i kraft, men vil følge utviklingen og behovet for slik merking.

3.2 Bevillingsordning for tilvirkning

I høringsnotatet ble det foreslått at bevilling til tilvirkning av brennevin etter endringen vil bli gitt etter de samme regler som bevilling til tilvirkning av

annen alkoholholdig drikk. Ingen høringsinstanser har kommentert denne konsekvensen av lovendringen spesielt.

Det vil ikke bli gjort endringer i alkohollovens bestemmelser om tildeling av tilvirkningsbevilling og krav til bevillingshaver mv. Virksomheter som søker bevilling for tilvirkning av brennevin vil derfor, i henhold til forslaget, bli vurdert og behandlet etter samme bestemmelser som i dag gjelder for søknader om tilvirkning av øl og vin. Det vises til vilkårene for å få bevilling, jf. § 6-1 annet ledd og §§ 3A-2 til 3A-12. Etter forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv (engrosforskriften) er det for øvrig stilt særskilt krav om forsvarlig alarmsystem knyttet til lager hvor det oppbevares brennevin eller sats, jf. § 5-5.

4 Opphevelse av alkoholtilvirkningsloven

Forslaget om å åpne for flere tilvirkere av brennevin forutsetter også endringer i alkoholtilvirkningsloven. Finansdepartementet foreslår samtidig en mer generell opprydding i regelverket om alkoholtilvirkning ved at alkoholtilvirkningsloven av 1964 oppheves og at de bestemmelser som må videreføres overføres til spritloven av 1954. Ingen høringsinstanser har hatt merknader til at alkoholtilvirkningsloven avvikles.

Alkoholtilvirkningsloven § 1 første og annet ledd videreføres og tas inn som ny § 2 i spritloven. Tredje ledd anses dekket både i spritloven og i alkoholloven, og videreføres derfor ikke.

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre alkoholtilvirkningsloven § 2 første ledd i spritloven som ny § 3. Bestemmelsen regulerer bevilling til tilvirkning av sprit, brennevin mv. og må derfor videreføres. Første ledd hjemler videre en adgang til å stille vilkår som begrenser så vel omfanget av tilvirkningen som mengden og arten av råstoffer som kan brukes til tilvirkningen. *Arbeids- og administrasjonsdepartementet* uttaler at slike begrensninger kan svekke muligheten for at produksjonen kan foregå så effektivt som mulig under hensyntaken til de særlige hensyn som er spesifikke for denne bransjen. Relevante hensyn bør i stedet ivaretas i horisontalt regelverk.

F i n a n s d e p a r t e m e n t e t vil her peke på at en slik endring vil medføre materielle endringer i regelverket. I forslaget som har vært på høring er det lagt opp til at gjeldende regelverk under Finansdepartementet skal videreføres i stor grad. Spiritloven vil bli revidert på et senere tidspunkt, og departementet anser det mer hensiktsmessig å vurdere en endring av denne bestemmelsen i den sammenheng.

Alkoholtilvirkningsloven § 2 annet og tredje ledd regulerer begrensninger i disposisjonsmulighetene for produksjon. Finansdepartementet anser at eventuelle begrensninger vil kunne reguleres i forbindelse med at det gis bevilling, og bestemmelsen videreføres derfor ikke.

Bestemmelsen i alkoholtilvirkningsloven § 3 videreføres i sin helhet for å sikre avgiftsmessig kontroll, og tas inn i spritloven som ny § 4.

Det ble videre foreslått i høringsnotatet at alkoholtilvirkningslovens kontrollbestemmelse i § 4 oppheves. Det har fra *Prosessindustriens Landsforening (PIL)* og *Nemnda for teknisk spritsin* side blitt presisert at det er viktig at kontrollen med bransjen opprettholdes selv om alkoholtilvirkningsloven oppheves.

Til dette vil *F i n a n s d e p a r t e m e n t e t* bemerke at spritloven slik den står i dag inneholder en tilnærmet lik kontrollbestemmelse som det alkoholtilvirkningsloven inneholder. Departementet er derfor av den oppfatning at kontrollhensynene er ivaretatt selv om kontrollbestemmelsen i alkoholtilvirkningsloven oppheves. For å sikre at gjeldende rett videreføres, foreslår imidlertid departementet å presisere at også tilvirkere omfattes av spritloven ny § 10 første ledd.

Alkoholtilvirkningsloven § 4 inneholder også regler om at statskassen skal dekke utgiftene til kontrollen med tilvirknings- og omdestillasjonsvirksomhe-

tene og de lagrene som er knyttet til dette. *PIL* og *Nemnda for teknisk sprit* viser til at en opphevelse av denne bestemmelsen medfører at det blir uklart hvem som skal dekke utgiftene til kontroll.

Til dette vil *F i n a n s d e p a r t e m e n t e t* bemerke at det generelt er statskassen som må dekke utgifter til avgiftsmessig kontroll av virksomheter, med mindre lovverket gir særlig hjemmel til å pålegge virksomhetene selv å betale kostnadene. Bestemmelsen anses derfor som overflødig, og departementet kan ikke se at en opphevelse av denne bestemmelsen vil medføre uklarhet på dette punkt.

Alkoholtilvirkningsloven § 5 gir departementet fullmakt til å fastsette nærmere bestemmelser om tilvirkers innretning, åpning, drift og lukking. *F i n a n s d e p a r t e m e n t e t* anser at det ikke er nødvendig å videreføre denne bestemmelsen, da dette kan reguleres som en del av kontrollen.

Alkoholtilvirkningsloven § 7 gir departementet fullmakt til å gi nærmere bestemmelser om oppkreving, beregning og kontroll av avgifter. Særavgiftsloven gir tilsvarende fullmakt til departementet, og bestemmelsen foreslås derfor ikke videreført.

Bestemmelsen i alkoholtilvirkningsloven § 8 er knyttet til lovens § 2 annet ledd. Ettersom § 2 annet ledd oppheves, vil heller ikke denne bestemmelsen videreføres.

Alkoholtilvirkningsloven § 9 er en sanksjonsbestemmelse mot straffbar overtredelse av alkoholtilvirkningsloven § 2 annet ledd og spritloven § 7 bokstav c. Denne vil ikke videreføres, da tilsvarende regel finnes i særavgiftsloven § 3.

Bestemmelsen i alkoholtilvirkningsloven § 10 anses dekket av særavgiftsloven § 5 første ledd, og det er derfor ikke nødvendig med noen videreføring på dette punkt.

Straffebestemmelsen i alkoholtilvirkningsloven § 12 innarbeides i spritloven slik den står. Bestemmelsen innarbeides i spritloven som ny § 9.

Bestemmelsen i alkoholtilvirkningsloven § 13 videreføres ikke. For alkoholavgiften vil straffebestemmelsen følge av lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter § 2. For tilvirkere vil overtredelse av andre bestemmelser følge spritloven § 8. Denne bestemmelsen åpner for strengere reaksjoner enn alkoholtilvirkningsloven § 13, men departementet legger til grunn at denne endringen ikke skal få betydning for praktiseringen av straffebestemmelsen.

Alkoholtilvirkningsloven § 14 anses som overflødig, og videreføres derfor ikke.

Alkoholtilvirkningsloven § 15 er knyttet til lovens § 9, som oppheves. § 15 brukes svært sjelden. Bestemmelsen anses, i likhet med § 9, dekket av særavgiftsloven § 3, og bestemmelsen anses derfor unødvendig å videreføre i spritloven.

Både *PIL*, *Nemnda for teknisk sprit* og *Rusmiddeldirektoratet* foreslår at spritloven endres slik at skillet mellom sprit til teknisk bruk og brennevin kommer klarere fram i regelverket. *PIL* peker på at et slikt skille vil tydeliggjøre den grunnleggende forskjell som eksisterer mellom de to produkttyper både for lovgiver og lovanvender.

Om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin)

F i n a n s d e p a r t e m e n t e t viser til at det vil bli foretatt en revisjon av spritloven i tiden fremover, og at det er naturlig å vurdere forslaget i den forbindelse.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

I høringsnotatet la Sosial- og helsedepartementet til grunn at en oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin bare vil medføre et fåtall søknader om bevilling for tilvirkning av brennevin. Sosialdepartementet antar at dette ikke vil medføre merbelastning av betydning for bevillingsmyndigheten, som fra 01.01.02 er Sosial- og helsedirektoratet.

Bevillingsordningen etter alkoholloven er selvfinansierende gjennom gebyrer, og påfører ikke staten kostnader.

Endringene vil ikke å få økonomiske eller administrative konsekvenser for kommunene.

Opphevingen av alkoholtilvirkningsloven vil bidra til å skape et enklere regelverk og en enklere forvaltning, i samsvar med regjeringens program for fornyelse av offentlig sektor. En oppheving av alkoholtilvirkningsloven forutsettes ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Rusmiddeldirektoratet, som var bevillingsmyndighet fram til 31.12.01 slutter seg i sin uttalelse til høringsnotatets punkt om administrative og økonomiske konsekvenser. Direktoratet opplyser at den økte arbeidsmengden for direktoratet som følge av lovendringen ikke forventes å bli så stor at det vil påvirke behovet for personell. Sosialdepartementet legger til grunn at omorganiseringen av den sentrale sosial- og helseforvaltning, med opprettelsen av Sosial- og helsedirektoratet, og overføring av Rusmiddeldirektoratets oppgaver, ansvar og ressurser dit, ikke vesentlig påvirker dette.

Toll- og avgiftsdirektoratet påpeker i sin høringsuttalelse at administrative og økonomiske konsekvenser for Tollvesenet ikke er avklart. Direktoratet mener endringen vil føre til at Tollvesenet må bruke større ressurser på innkreving av avgifter. Finansdepartementet legger imidlertid til grunn at forslaget ikke vil føre til en slik økning i antall tilvirkere at dette vil få store konsekvenser for Tollvesenets ressursbruk. Det legges til grunn at endringen håndteres innenfor etatens budsjетtrammer.

6 Merknader til de enkelte bestemmelser

6.1 Til lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.

Til § 6-1

Siste ledd oppheves. Dette innebærer at det ikke lenger er noen egen bestemmelse som begrenser antallet bevillinger for tilvirkning av brennevin. Søknader om bevilling for tilvirkning av brennevin vil følge samme regler, og bli behandlet på samme måte, som søknader om tilvirkning av øl og vin. Det gjøres ingen øvrige endringer i bestemmelser. Bevillingsløs tilvirkning av brennevin til eget bruk vil fortsatt være forbudt.

6.2 Til lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v.

Til ny § 2

Bestemmelsen angir hva som menes med tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol. Bestemmelsen er en videreføring av alkoholtilvirkningsloven § 1 første og annet ledd.

Til ny § 3

Bestemmelsen inneholder regler for bevilling til tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol. Bestemmelsen er en videreføring av alkoholtilvirkningsloven § 2 første ledd.

Til ny § 4

Bestemmelsen inneholder regler om godkjenning av anlegg for tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol. Bestemmelsen er en videreføring av alkoholtilvirkningsloven § 3.

Til ny § 9

Bestemmelsen hjemler sanksjoner mot rettsstridig fjerning av sprit, brennevin eller isopropanol fra tilvirknings- eller omdestillasjonsvirksomhet og fjerning av tilsvarende produkter under transport. Bestemmelsen er en videreføring av alkoholtilvirkningsloven § 12.

Til ny § 10 første ledd

Spritloven ny § 10 var tidligere spritloven § 6, og er en kontrollbestemmelse. For å sikre at gjeldende rett videreføres ved opphevelsen av alkoholtilvirkningsloven, er tilvirkere tatt inn i ny § 10 første ledd.

6.3 Til ikraftsettingsbestemmelsen

Sosialdepartementet og Finansdepartementet foreslår at lovene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Sosialdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin)

I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endring:

§ 6-1 siste ledd oppheves.

II

I lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v. gjøres følgende endringer:

Ny § 2 skal lyde:

Med tilvirking av sprit, brennevin eller isopropanol forstås i denne lov enhver virksomhet som har til formål å fremstille alkohol (etanol eller isopropanol) av et annet produkt ved destillasjon, ved gjæring med påfølgende destillasjon eller ved annen teknisk prosess.

Med omdestillasjon av sprit, brennevin eller isopropanol forstås i denne lov virksomhet hvorved sprit, brennevin eller isopropanol for å bli rensset føres over i dampform og deretter igjen fortettes.

Ny § 3 skal lyde:

Tilvirking eller omdestillasjon av sprit, brennevin eller isopropanol kan bare drives av den som Kongen gir bevilling til det og må bare finne sted i anlegg som står under slik kontroll som er bestemt i denne lov og i forskrifter gitt i medhold av den. Bevillingen kan når som helst trekkes tilbake, og den kan gjøres avhengig av vilkår som begrenser så vel omfanget av tilvirkingen som mengden og arten av råstoffer som brukes ved tilvirkingen.

Ny § 4 skal lyde:

Tilvirking eller omdestillasjon av sprit, brennevin eller isopropanol kan bare skje i godkjente anlegg. Godkjennelse gis av departementet. Melding om nye anlegg eller om forandringer i tidligere godkjente anlegg skal sendes kon-

Om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin)

trollmyndigheten vedlagt nødvendige beskrivelser og tegninger. Beskrivelser og tegninger kan sendes inn til forhåndsgodkjennelse.

Nåværende §§ 2 til 5 blir §§ 5 til 8.

Ny § 9 skal lyde:

Den som uten kontrollmyndighetenes tillatelse fjerner sprit, brennevin eller isopropanol fra tilvirkings- eller omdestillasjonsvirksomhet, eller rettsstridig fjerner sprit, brennevin eller isopropanol som er under transport, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år for så vidt ikke strengere straff kan brukes på tilfellet.

Er forbrytelsen satt i verk ved straffbart innbrudd, ved gjennomboring, av eller ved vold på beholder eller apparat eller deler eller ledninger som hører til slike, eller ved å åpne, gjøre brudd på eller ta vekk kontrollmyndighetens lås eller segl, straffes den skyldige med fengsel inntil 3 år, for så vidt ikke strengere straff kan brukes på tilfellet. Under særdeles formildende omstendigheter kan bøter anvendes.

Nåværende § 6 blir § 10.

§ 10 første ledd skal lyde:

Departementet fører tilsyn med overholdelse av denne lov og kan i dette øyemed anta stedlige kontrollører. Spritkontrollører antatt av departementet, eller med dets bemyndigelse av A/S Vinmonopolet, har adgang til når som helst å foreta kontroll hos *tilvirker*, forhandler og forbruker av sprit og hos *tilvirkere og forbrukere* av brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk for å påse at de fastsatte bestemmelser følges. Kontrolløren kan uten vederlag ta prøver på inntil 1/4 liter av sprit, brennevin, vin og isopropanol eller av varer som inneholder sprit, brennevin, vin eller isopropanol.

Nåværende §§ 7 til 9 blir §§ 11 til 13.

Nåværende §§ 12 til 13 blir §§ 14 til 15.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov 19. juni 1964 nr. 1 om tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol og om beskatning av sprit, brennevin, vin, fruktvin, mjød og isopropanol.